

İSTANBUL FLORASINA AİT ÜÇ GRAMİNE HAKKINDA

TROIS GRAMINÉES DE LA FLORE D'İSTANBUL

Doç. Dr. A S U M A N B A Y T O P

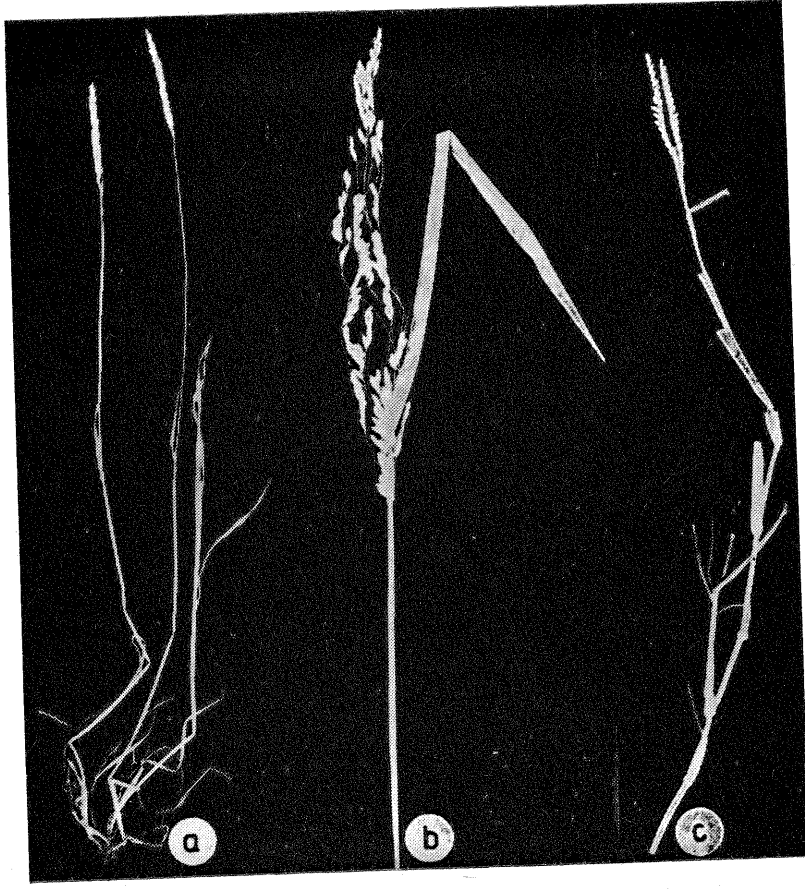
İstanbul Üniversitesi, Eczacı Okulu, Farmakognozi Kürsüsü

Çok geniş ve zengin olan *Gramineae* familyası, İstanbul civarında 80 kadar cins ve 200 kadar tür ile gayet mebzul bir şekilde temsil edilmektedir. Bu familya üzerinde yaptığımız floristik çalışmalar ve herborizasyonlar neticesinde, İstanbul gramineleri listesine, az dahi olsa, yeni isimler katmak kabil olduğunu göstermekteyiz. Bu yazımızda İstanbul florasına ait literatürde henüz kaydedilmemiş olan aşağıdaki üç graminenin Boğaziçi dolaylarında da yetişmekte olduğunu tespit etmiş oluyoruz.

1 — *Alopecurus myosuroides* Huds. var. *tonsus* (Dumort) Blanche-A. BAYTOP, 24.IV.1959, Süreyyapaşa (Maltepe) çayırlarında, tür ile birlikte, İSTE 5271 (Şekil: 1a ve 2a).

Bir senelik, 30-40 cm. Gövde dik, ince. Yapraklar yassı, 3-6 mm. genişliğinde, üst yüzü ve kenarları hafif skabr. Vagina çıplak. Ligula gışai, trunkat, 2-3 mm. Durum spikaya benzeyen, silindirik kesif bir panikula, 4-7 cm. uzunluğunda, 3-5 mm. genişliğinde. Spikula yandan yassılmış, bir erdişi çiçekli. Gluma 2, karinat, tepede sivri, takriben 5 mm., tabandan itibaren takriben yarıya kadar birleşik, üçer damarlı, yan damarlar glumanın kenarına yakın, damarların üzeri, alt kısımlarda sık ve beyaz tüylü. Glumella lanseolat, gluma boyunda, tabandan itibaren takriben yarıya kadar kenarları birleşik, sırtta tabandan biraz yukarı bir seviyede ancak 0,5 mm. kadar uzunluğunda kısa ve yumuşak aristalı. Palea eksik.

Tipten farkı, aristanın dirsekli, alt kısmının buruk ve aristanın glumalardan iki misli uzun olması değil de, ancak 0,5 mm. uzunluğunda ve yumuşak olmasıdır. Tiple birlikte tesadüf edilmiştir.

Şekil 1: a *Alopecurus myosuroides* Huds. var. *tonsus* (Dumort.)
Blanche.
b *Leersia oryzoides* (L.) Desf.
c *Paspalum distichum* L.

Bu varyete bugüne kadar Anadolu'da, İzmir (BOISSIER 1884 ve ISTE 6237) ve Gaziantep'te (POST ve DINSMORE 1933), ve Anadolu dışında Suriyede (BOISSIER 1884 ve POST ve DINSMORE 1933) kaydedilmiştir.

2 — *Leersia oryzoides* (L.) Sw. - A. BAYTOP, 25.VII.1961, Belgrat ormanı, su kenarı, ISTE 6754 (Şekil: 1 b ve 2 b).

Çok senelik, 50 cm. - 1 m. yüksekliğinde, rizom ince, sürünücü, stolonlu, gövde tabanda yatık ve köklenici, panikulaya kadar yapraklı

noduslarda tüylü. Yapraklar yassı, 4-10 mm. genişliğinde, her iki yüzü hafif skabr, kenarları yaprağın ucuna doğru yönelmiş olan sert tüylerden dolayı siliat ve kuvvetle skabr. Vagina aşağı doğru yönelmiş olan seyrek sert tüylerden dolayı skabr. Ligula gıçai, alçak, trunkat, 1-2 mm. yüksekliğinde. Durum gevşek, piramidal, açık yeşil, tabanı üs yaprağın vaginası ile sarılmış bir panikula, 10-30 cm. yüksekliğinde, dal-

Şekil : 2 : a *Alopecurus myosuroides* var. *tonsus*'da glumella (15x)
b *Leersia oryzoides*'in spikulası (15x)

lar ince, az çok yayık, dalgali. Spikula yandan yassılmış, bir çiçekli, çabuk düşücü. Glumalar eksik. Glumella ve palea eşit boyda, karinat, skabr ve karina siliat, 5 mm. boyunda. Meyva çıplak ,oblong, yandan çok yassılmış, serbest.

Avrupa-Asya-Kuzey Amerika flora elementine dahil olan bu bitki, memleketimizde Doğu Karadeniz bölümünde Of deresi kenarında bulunmuştur (BOISSIER 1884). Trakyada yetiştiği kaydedilmemiştir.

3 — *Paspalum distichum* L. - A. BAYTOP, VII. 1952, Kâğıthane deresi kıyısı, ISTE 3058; A. BAYTOP, 26.VII.1960, Kartal-Cevizli arası, hendek içi, ISTE 5994; A. BAYTOP, 4.XI.1961, Yedikule, surların dibi, hendek içi, ISTE 6922 (Şekil: 1 c).

Çok senelik, 15-50 cm. yüksekliğinde. Rizom ince, sürünücü stolonlu. Gövde yatık, noduslarda köklenici, sonra yükselici. Yapraklar yassı 2-5 mm. genişliğinde, çıplak veya alt yüzde seyrek tüylü. Vagina çıplak, ancak ligula hizasında ve bu hizadan aşağı doğru sadece kenarlarda tüylü. Ligula gısaî, çok alçak. Durum, gövde tepesinden aynı noktadan çıkan 2 (bazen 3) spikadan ibaret. Spikalar ince, 3-5 cm. boyunda, evvelâ birbirine bitişik ve dik, sonra birbirinden ayrık ve yayık. Spikularlar, 1-2 mm. genişliğinde olan spika ekseninin bir tarafında, iki sıra üzerine sık olarak dizilmiş vaziyette. Spikula küçük, sırttan yassılmış, hemen hemen sapsız, bir erdişi çiçekli. Gluma 3, alttaki çok küçük, ovat, sivri, çıplak, ikinci ve üçüncü glumalar eşit boyda, 2-3 mm., ovat-elliptik, tepede kısaca sivrilmiş, 3 damarlı, ikinci gluma kısa yatık tüylü, üçüncü gluma çıplak. Glumella derimsi, parlak, glumalar boyunda, kenarları palea kenarlarını sarar vaziyette. Palea glumella boyunda, derimsi parlak. Anterler mor renkte. Meyva çıplak, elliptik, sırttan biraz yassılmış, karın kısmı çukurca, glumella ve palea tarafından sarılmış, fakat serbest.

Sulak yerlerde, hendek içlerinde kolayca üreyerek geniş sahalar kaplayan bu yabancı otun vatanı Amerika olup, diğer kıt'alara da yayılmış ve natüralize olmuştur. Anadolu'da mevcudiyeti henüz kaydedilmemiştir. İstanbul'da gittikçe yayılmakta olduğu görülmektedir.

RÉSUMÉ

L'auteur ajoute à la flore des environs d'Istanbul les trois graminées suivantes:

1 — *Alopecurus myosuroides* Huds. var. **tonsus** (Dumort.) Blanche - Trouvé dans une prairie située à Süreyyapaşa, non loin de Maltepe, avec le type. Cette variété se différencie par l'arête de la glumelle grêle et courte, ne mesurant qu'un demi-millimètre. Elle est déjà mentionnée à Izmir, à Gaziantep et en Syrie.

2 — *Leersia oryzoides* (L.) Sw. - Trouvé dans la forêt de Belgrat, au bord d'un cours d'eau. Cet élément de la flore eurosibérienne-nordaméricaine est déjà mentionnée au Nord-Est de l'Anatolie, mais non indiquée pour la Thrace.

3 — *Paspalum distichum* L. - Trouvé au bord de Kâgithane, dans un fossé à Yedikule et dans un fossé entre Kartal et Cevizli. Cette plante adventice, originaire de l'Amérique, non encore mentionnée en Anatolie, semble être assez dispersée aux environs d'Istanbul.

L I T E R A T Ü R

1. BOISSIER, E. : Flora Orientalis. Vol. V. Genevae et Basileae, 1884.
2. POST, G.E. and DINSMORE, J.E. : Flora of Syria, Palestine and Sinai 2nd Ed. Vol. II. Beirut, 1933